

Förordning (EU) nr 1169/2011 om livsmedelsinformation

Europaparlamentets och Rådets förordning (EU) nr 1169/2011 av den 25 oktober 2011 om tillhandahållande av livsmedelsinformation till konsumenterna, och om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 1924/2006 och (EG) nr 1925/2006 samt om upphävande av kommissionens direktiv 87/250/EEG, rådets direktiv 90/496/EEG, kommissionens direktiv 1999/10/EG, Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/13/EG, kommissionens direktiv 2002/67/EG och 2008/5/EG samt kommissionens förordning (EG) nr 608/2004.

Bakgrund

Förordningen ersätter framför allt de allmänna märkningsreglerna i direktiv 2000/13/EG om märkning, presentation och reklam för livsmedel samt reglerna för näringsvärdesdeklaration i direktiv 90/496/EEG.

Dessutom inkluderas märkningsregler för vissa livsmedel, bl.a. livsmedel vilkas hållbarhet förlängts med hjälp av förpackningsgaser och livsmedel som innehåller sötningsmedel. Syften med förordningen är bl.a. att öka läsbarheten, ge konsumenterna möjlighet till medvetna val, ge en hög skyddsnivå, effektivisera och modernisera gammal lagstiftning samt uppnå fri rörlighet inom unionen. Närmare upplysningar om varför reglerna har tillkommit finns i skälen till förordningen.

Förordningen har delvis en annan struktur än direktiven och har artiklar och bilagor.

Ordet ”näringsvärdesdeklaration” har förenklats till ”näringsdeklaration”.

Kommissionen får eller ska ändra eller komplettera många av reglerna, vilket framgår av artiklarna. Se ”Fortsatt regelarbete om livsmedelsinformation”.

Nedan tas några av de större förändringarna upp.

När ska förordningen tillämpas?

Artikel 54 och 55

Förordningen ska tillämpas från och med den 13 december 2014.

Krav på näringsdeklaration ska tillämpas från och med den 13 december 2016.

Vilka berörs av förändringarna?

Artikel 1

Punkt 3) Livsmedelsföretagare i alla steg i livsmedelskedjan berörs. Förordningen ska tillämpas på alla livsmedel som är avsedda för slutkonsumenter, inklusive livsmedel som tillhandahålls av eller är avsedda för storhushåll.

Se även artikel 8 om skyldigheter och artikel 44 om icke färdigförpackade livsmedel.

Kapitel I. Allmänna bestämmelser

Artikel 1. Syfte och tillämpningsområde

I förordningen fastställs allmänna principer, krav och ansvarsområden i fråga om livsmedelsinformation, i synnerhet livsmedelsmärkning.

Artikel 2. Definitioner

Förordningen innehåller ett stort antal definitioner och hänvisar även till relevanta definitioner i annan unionslagstiftning.

Bland de nya definitionerna kan särskilt nämnas:

Livsmedelsinformation som är ett bredare begrepp än etikett och märkning. Det inkluderar även information på internet och muntlig kommunikation.

Lagstiftning om livsmedelsinformation

Läsbarhet

Föreskriven beteckning

Vedertagen beteckning

Beskrivande beteckning

Konstruerat nanomaterial

Tekniker för distanskommunikation

Kapitel II. Allmänna principer för livsmedelsinformation

Artikel 3. Allmänna mål

Artikeln behandlar *allmänna mål* för livsmedelsinformation.

Artikel 4. Principer för obligatorisk livsmedelsinformation

Artikeln behandlar principerna för *obligatorisk* livsmedelsinformation.

Kapitel III. Allmänna krav på livsmedelsinformation och livsmedelsföretagarnas skyldigheter

Artikel 7. Rättvisande information

Punkt 1 d) Här anges särskilt att livsmedelsinformation inte får vara vilseledande om en beståndsdel som normalt förekommer naturligt eller en ingrediens som

normalt används i ett livsmedel har bytts ut mot en annan beståndsdel eller ingrediens. Detta gäller både utseende, beskrivning och presentationer i bild.

Se även bilaga VI.A, punkt 4.

Artikel 8. Skyldigheter

Här har livsmedelsföretagares skyldigheter för livsmedelsinformationen införts.

Punkt 6) Information om livsmedel som inte är färdigförpackade och som är avsedda för slutkonsumenterna eller för leverans till storhushåll omfattas av denna punkt.

Punkt 8) Livsmedelsinformationen för livsmedel som inte är avsedda för slutkonsumenter eller storhushåll omfattas även.

Kapitel IV. Obligatorisk livsmedelsinformation

Avsnitt 1. Innehåll och presentation

Artikel 9. Förteckning över obligatoriska uppgifter

Det nya är att näringsdeklaration, med vissa undantag, blir obligatorisk fr.o.m. 13 december 2016. Undantagen finns i bilaga V.

Punkterna 2-4) Här anges om piktogram eller symboler får användas förutom eller i stället för ord och siffror för obligatoriska uppgifter.

Artikel 13. Presentation av obligatoriska uppgifter

Här finns krav för läsbarhet, bl.a. för minsta teckenstorlek.

Punkt 4) Här framgår att kommissionen ska fastställa regler för läsbarhet.

Artikel 14. Distansförsäljning

Här regleras vad som gäller för färdigförpackade livsmedel som saluhålls genom distanskommunikation, t.ex. kataloger och Internet.

Artikel 16. Utelämnande av vissa obligatoriska uppgifter

Punkt 4) Här framgår att drycker som innehåller mer än 1,2 volymprocent alkohol liksom tidigare är undantagna från kraven på ingrediensförteckning och näringsdeklaration. Senast 2014 ska kommissionen lägga fram en rapport som kan följas av ett förslag till regler för ingrediensförteckning eller obligatorisk näringsdeklaration.

Avsnitt 2. Närmare bestämmelser om obligatoriska uppgifter

Artikel 18. Ingrediensförteckning

Punkterna 3 och 5) Ordet *nano* ska stå inom parentes efter beteckningen på ingredienser i form av konstruerade nanomaterial.

Artikel 21. Märkning av vissa ämnen eller produkter som orsakar allergi eller intolerans

Punkt 1 b) Ämnets eller produktens beteckning ska framhävas i ingrediensförteckningen, exempelvis genom typsnitt, stil eller bakgrundsfärg.

I bilaga II anges vilka ämnen eller produkter som omfattas.

Artikel 23. Nettokvantitet

Artikel 24. Datum för minsta hållbarhet, sista förbrukningsdag och nedfrysningsdatum

Nytt är att nedfrysningsdatum ska anges för vissa produkter.

Se även bilaga III punkt 6 och bilaga X punkt 3.

Artikel 25. Förvarings- eller användningsvillkor

Punkt 2) Särskilda regler har införts för förpackningar som har brutits.

Artikel 26. Ursprungsland eller härkomstplats

Punkterna 2 b, 4, 8 och 9 samt bilaga XI) Senast 2013 ska kommissionen anta regler för tillämpning av obligatorisk uppgift om ursprungsland eller härkomstplats av kött av svin, får, get och fjäderfä. Detta är klart, se Kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 1337/2013 som ska tillämpas från den 1 april 2015. Därefter ska kommissionen utvärdera de nya reglerna.

Punkterna 3 och 8) Senast 2013, dvs. ett år innan reglerna ska tillämpas enligt artikel 55, ska kommissionen anta regler för tillämpning av obligatorisk uppgift om ursprungsland eller härkomstplats av den primära ingrediensen. Har ej skett.

Punkterna 5, 7 och 9) Senast 2014 ska kommissionen lägga fram en rapport om obligatorisk uppgift om ursprungsland eller härkomstplats av ytterligare livsmedel. Kriterier för detta finns i punkterna 7 och 9.

Punkterna 6, 7 och 9) Senast 2013 ska kommissionen lägga fram en rapport om den obligatoriska uppgiften om ursprungsland eller härkomstplats för kött som används som ingrediens. Kriterier för detta finns i punkterna 7 och 9. Klart.

Avsnitt 3. Näringsdeklaration

Artikel 30. Innehåll

Punkt 1) Här framgår vilka uppgifter som är obligatoriska. Det framgår även att det är tillåtet att ange att innehållet av ”salt” uteslutande beror på att natrium förekommer naturligt i livsmedlet.

Punkt 2) Här framgår vilka uppgifter som får anges frivilligt. Listan är uttömmande, dvs. det är inte tillåtet att ange andra uppgifter.

Punkt 3) Här framgår att, på livsmedel som har den obligatoriska näringsdeklarationen, viss information får upprepas på förpackningen, utan att omfatta alla de obligatoriska uppgifterna.

Punkt 4) På drycker som innehåller mer än 1,2 volymprocent alkohol får näringsdeklarationen begränsas till energivärdet.

Punkt 5) Ett begränsat antal uppgifter får anges för livsmedel som erbjuds till försäljning till slutkonsumenter eller storhushåll utan att vara färdigförpackade eller för livsmedel som förpackas på försäljningsstället på konsumentens begäran eller är färdigförpackade för direkt försäljning.

Punkt 7) Senast 2014 ska kommissionen lägga fram en rapport om transfetter i livsmedel. Syftet med rapporten ska vara att bedöma effekten av lämpliga metoder som kan få konsumenterna att göra hälsosammare val, bl.a. genom konsumentinformation om transfetter eller genom begränsning av deras användning. Kommissionen ska vid behov låta rapporten åtföljas av ett förslag till regler.

Artikel 31. Beräkning

Punkt 4, andra stycket) Kommissionen får anta regler om t.ex. tolererade avvikelser från deklarerat värde.

Artikel 32. Uttryck per 100 g eller per 100 ml

Punkterna 2, 4 och 5) Näringsdeklaration ska som huvudprincip anges per 100 g eller 100 ml. Den får dessutom anges i procent av referensintaget enligt del B i bilaga XIII per 100 g eller per 100 ml. Sådana uppgifter ska kompletteras med viss föreskriven information. Se även artikel 33.

Artikel 33. Uttryck per portion eller konsumtionsenhet

Punkterna 1-4) Här anges när näringsdeklaration får anges per portion eller konsumtionsenhet som tillägg till eller i stället för näringsdeklaration per 100 g eller per 100 ml. I punkt 2, 2:a stycket, finns särskilda regler för hur energivärdet ska anges. Se även artiklarna 30 och 32.

Artikel 34. Presentation

Punkterna 1 och 2) Här regleras bl.a. att om frivilliga uppgifter anges, de ska ges tillsammans med de obligatoriska.

Punkt 3) Här framgår hur den förkortade information som får upprepas på färdigförpackade livsmedel ska anges.

Se artikel 30.3.

Punkt 4) Följande uppgifter får anges som löpande text eller i annan form än tabell:

- energivärdet på drycker som innehåller mer än 1,2 volymprocent alkohol och
- det begränsade antal uppgifter som får anges för livsmedel som
 - a) erbjuds till försäljning till slutkonsumenter eller storhushåll utan att vara färdigförpackade,
 - b) förpackas på försäljningsstället på konsumentens begäran
 - c) är färdigförpackade för direkt försäljning.

Se artikel 30.4 och 30.5.

Punkt 5) Här anges hur en obetydlig mängd av energi eller näringsämnen får anges.

Artikel 35. Ytterligare uttrycks- och presentationsformer

Punkt 1) Här anges kriterier för när andra uttrycksformer, inklusive grafiska former eller symboler, än de föreskrivna får användas.

Se även artiklarna 32, 33, 34 och 30.

Punkt 5) Kommissionen ska lägga fram en rapport senast 2017 om användningen av ytterligare uttrycks- och presentationsformer. Rapporten kan åtföljas av ett förslag till regler.

Punkt 6) Kommissionen ska anta detaljerade bestämmelser för kriterier, kontroll och informationsutbyte mellan medlemsstaterna för ytterligare uttrycks- och presentationsformer.

Kapitel V. Frivillig livsmedelsinformation

Artikel 36. Tillämpliga krav

Punkt 1) Om uppgifter anges när de inte är obligatoriska ska kraven i kapitel IV avsnitt 2 med bestämmelser om obligatoriska uppgifter och i avsnitt 3 om näringsdeklaration uppfyllas.

Punkt 2) Här anges kriterier för frivilliga uppgifter.

Punkt 3 och 4) Kommissionen ska anta regler om

- frivillig information om eventuell och oavsiktlig förekomst av allergener (kontamination),
- information om ett livsmedels lämplighet för vegetarianer eller veganer
- referensintag för specifika befolkningsgrupper. Se även artikel 43.
- information om frånvaro av eller reducerad förekomst av gluten i livsmedel.

Den sistnämnda strecksatsen tillkom genom kommissionens delegerade förordning 1155/2013 och reglerna har även kompletterats med kommissionens genomförandeförordning 828/2014 om frånvaro av eller reducerad förekomst av gluten i livsmedel som ska tillämpas fr.o.m. den 20 juli 2016.

Artikel 37. Presentation

Frivillig livsmedelsinformation får inte presenteras så att den obligatoriska livsmedelsinformationen inte får tillräckligt utrymme.

Kapitel VI. Nationella åtgärder

Artiklarna 38–42

Medlemsstaterna får endast anta eller behålla nationella regler på områden som inte specifikt harmoniseras i förordningen. Vidare fastställs kriterier för när medlemsstaterna får anta ytterligare obligatoriska uppgifter.

Artikel 42. Uttryck för nettokvantitet

Livsmedelsverket har informerat kommissionen om att reglerna om dels deciliter dels nettokvantitet för förpackningar med kapslar, tabletter eller liknande behålls.

Artikel 44. Nationella åtgärder för livsmedel som inte är färdigförpackade

Punkt 1 a och 2) Uppgift om eventuella allergener i livsmedlet är obligatorisk för

- livsmedel som erbjuds till försäljning till slutkonsumenter eller storhushåll utan att vara färdigförpackade
- livsmedel som förpackas på försäljningsstället på konsumentens begäran
- färdigförpackade livsmedel för direkt försäljning.

Medlemsstaterna får anta nationella regler om hur uppgifterna ska göras tillgängliga. Se Livsmedelsverkets föreskrifter om livsmedelsinformation (LIVSFS 2014:4) tillämplig från 13 december 2014.

Punkt 1 b och 2) Medlemsstaterna kan anta nationella regler som föreskriver att, utöver allergener, några eller alla uppgifter som är obligatoriska på färdigförpackade livsmedel enligt denna förordning ska tillhandahållas. Medlemsstaterna får anta nationella regler om hur uppgifterna ska göras tillgängliga. Se LIVSFS 2014:4.

Kapitel VII. Genomförande-, ändrings- och slutbestämmelser

Artiklarna 46-55

I kapitlet anges bl.a. att kommissionen får ändra bilagorna till förordningen.

I kapitlet anges att artikel 7 i förordningen om närings- och hälsopåståenden (1924/2006) får ny lydelse till följd av bestämmelserna om näringsdeklaration i informationsförordningen.

I kapitlet anges att artikel 7.3 i förordningen om tillsättning av vitaminer och mineraler till livsmedel (1925/2006) får ny lydelse till följd av bestämmelserna om näringsdeklaration i informationsförordningen.

Vidare framgår att kommissionen ska fastställa en lämplig övergångsperiod och se till att reglerna tillämpas från och med den 1 april varje kalenderår när nya regler enligt förordningen fastställs. Detta gäller inte akuta fall som avser skydd av folkhälsan.

BILAGOR

Bilaga I. Särskilda definitioner

Här finns särskilda definitioner för näringsdeklaration. Transfett, polyoler och salt är nya definitioner.

Bilaga II. Ämnen eller produkter som orsakar allergi eller intolerans

Inga nya ämnen eller produkter har lagts till eller tagits bort. Vissa mindre omformuleringar har gjorts. Bilaga II har ändrats genom den delegerade förordningen 78/2014. Uttrycket kamut har ersatts av khorasanvete.

Bilaga III. Livsmedel där märkningen ska innehålla en eller flera ytterligare uppgifter

De EU-gemensamma krav som införlivats i föreskriften om märkning av vissa livsmedel (LIVSFS 2002:47, avsnitt 1 och som upphävs 13 december 2014) återfinns här.

Punkt 4) Kraven för märkning av koffein har ändrats.

Punkt 5) I denna punkt har motsvarande krav som finns i förordning (EG) nr 608/2004 (som upphävs 13 december 2014) för märkning av livsmedel, som har tillsatts fytoosteroler, fytoosterolestrar, fytostanoler eller fytostanolestrar, förts in.

Punkt 6) Ett nytt krav har införts om att fryst kött, frysta köttberedningar och frysta obearbetade fiskeriprodukter ska märkas med nedfrysningsdatum eller första nedfrysningsdatum om produkten har frysts ned mer än en gång.

Bilaga IV. Definition av x-höjd

Här definieras x-höjd som ingår i det nya kravet på stilstorlek i artikel 13.

Bilaga V. Livsmedel som är undantagna från kravet på obligatorisk näringsdeklaration

Här listas nitton kategorier av livsmedel som inte behöver ha näringsdeklaration enligt artikel 16.3.

Om näringsdeklaration anges frivilligt ska reglerna i kapitel IV i avsnitt 3 om näringsdeklaration uppfyllas.

Bilaga VI. Livsmedlets beteckning och särskilda, åtföljande uppgifter

Del A – Obligatoriska uppgifter som ska åtfölja livsmedlets beteckning

Punkt 1) Ordet ”omfrysning” har lagts till.

Punkt 2) Ordet ”upptinat” ska anges. Vissa undantag från kravet finns i punkten.

Punkt 4) Här anges hur livsmedel ska märkas om en beståndsdel eller ingrediens som konsumenten förväntar sig ska ingå, eftersom den normalt används eller ingår naturligt, har bytts ut mot en annan beståndsdel eller ingrediens.

Se även artikel 7.1.d om rättvisande information.

Punkt 5) Beteckningen för köttprodukter, köttberedningar och fiskeriprodukter ska innehålla uppgift om tillsatta proteiner, inklusive hydrolyserade proteiner, om de tillsatta proteinerna är av annat animaliskt ursprung.

Punkt 6) Beteckningen för köttprodukter och köttberedningar som har formen av styckningsdel, stek, skiva, portion eller slaktkropp ska innehålla uppgift om tillsatt vatten, om detta utgör mer än 5 % av slutproduktens vikt. Motsvarande gäller för fiskeriprodukter och bearbetade fiskeriprodukter.

Punkt 7) Köttprodukter, köttberedningar och fiskeriprodukter, som kan ge intryck av att vara en hel kött- eller fiskbit men som i själva verket består av olika delar som har satts samman, ska märkas ”sammanfogade bitar av kött” respektive ”sammanfogade bitar av fisk”.

Del B – Benämningen ”malet kött”

Reglerna från förordning (EG) nr 2076/2005 om krav på sammansättning och märkning av malet kött har förts in här i något modifierad form.

Del C – Särskilda krav på benämningen på korvskinn

Om korvskinnet inte är ätbart måste detta anges.

Bilaga VII. Angivande och benämning av ingredienser

Del A – Särskilda bestämmelser om angivande av ingredienser i fallande storleksordning efter vikt

Punkt 1) Nu måste tillsatt vatten som är högst 5 % av den färdiga varan anges på kött, köttberedningar, obearbetade fiskeriprodukter och obearbetade tvåskaliga blötdjur.

Punkterna 8 och 9) Nytt är att den vegetabiliska råvaran måste anges för raffinerade oljor och fetter av vegetabiliskt ursprung. T.ex. majsolja, solrosolja. Vidare måste det framgå om dessa är ”fullhärdade” eller ”delvis härdade”.

Del B – Benämning av vissa ingredienser med beteckningen på en kategori i stället för en specifik beteckning

Punkterna 1 och 2) Det måste framgå om raffinerade oljor eller fetter av animaliskt ursprung är ”fullhärdade” eller ”delvis härdade”.

Del C – Benämning av vissa ingredienser med beteckningen på deras kategori följt av deras specifika beteckning eller E-nummer

Nya kategoribeteckningar är ”skumbildande medel” och ”komplexbildare”. De har lagts till för att stämma överens med förordning (EG) nr 1333/2008 om tillsatser. Ytbehandlingsmedel ska inte följas av parenteser med ordet glaserings, i enlighet med rättelsen av den svenska versionen av förordningen från 18 november 2014.

Del D – Benämning av aromer i ingrediensförteckningen

Del E – Benämning av sammansatta ingredienser

Bilaga VIII. Mängdangivelse för ingredienser

Kraven är desamma som tidigare.

Bilaga IX. Angivande av nettokvantitet

Punkt 5) Här har förtydligats att om ett livsmedel har glaserats, ska nettovikten inte omfatta glaseringen.

Bilaga X. Datum för minsta hållbarhet, sista förbrukningsdag och nedfrysningsdatum

Bilagan behandlar tre olika slags angivelser: datum för minsta hållbarhet (bäst före), sista förbrukningsdag samt det nya kravet på nedfrysningsdatum.

Undantaget från krav på bäst före-märkning har tagits bort för portionsförpackningar med glassvaror samt konfektyrvaror vars största yta är mindre än 10 cm².

Punkt 2 d) Sista förbrukningsdag ska anges på varje enskild färdigförpackad portion.

Punkt 3) Här anges hur datum för (första) nedfrysning ska anges. Se även artikel 24 och bilagorna III punkt 6 och VI punkt 2 b.

Bilaga XI. Slag av kött för vilka uppgift om ursprungsland eller härkomstplats är obligatorisk

Detta är nya regler baserade på artikel 26.2 b. I bilagan anges de KN-nummer för vilka slag av kött som omfattas av obligatorisk ursprungsmärkning. Det är färskt, kylt eller fryst kött av svin, får, get och vissa sorters fjäderfä. För fjäderfä anges ett KN-nummer som omfattar bl.a. tamhöns, ankor, gäss, och kalkon.

Bilaga XII. Alkoholhalt

Alkoholhalten ska följas av ”%vol.” och får föregås av ordet ”alkohol” eller ”alk” i enlighet med rättelsen av den svenska versionen av förordningen från 18 november 2014.

LIVSFS 2004:27 som upphävs 13 december 2014 medger ytterligare uttrycks-sätt, utöver % vol. får även vol. % och volymprocent användas.

Bilaga XIII. Referensintag

Del A – Dagligt referensintag för vitaminer och mineralämnen (vuxna)

Värdena är identiska med det som gällt fr.o.m. 31 oktober 2012 baserat på direktiv 2008/100/EG införlivat i LIVSFS 2009:9.

2. Betydande mängd av vitaminer och mineralämnen

% av referensvärdet för drycker har ändrats. Se även artikel 32.3.

Del B – Referensintag för energi och vissa andra näringsämnen än vitaminer och mineralämnen (vuxna)

Denna del är ny. Se även artikel 32 punkterna 4 och 5 om uttryck per 100 g eller 100 ml samt artikel 33 punkterna 2 och 3 om uttryck per portion eller konsumtionsenhet.

Bilaga XIV. Omräkningsfaktorer

Omräkningsfaktorer för beräkning av energivärdet är desamma som tidigare.

Bilaga XV. Enheter och presentation vid näringsdeklaration

De måttenheter som ska användas är desamma som tidigare. Ordningföljden är förändrad jämfört med tidigare och dessutom är det salt som ska anges istället för natrium. Omräkningsfaktor för omvandling från natrium till salt finns i bilaga I punkt 11.